

Beleidscyclus: relatie tussen beleid en plan

Themabijeenkomst 17 oktober 2024

Jasmijn van Tilburg

Senior adviseur omgevingsrecht

BRO

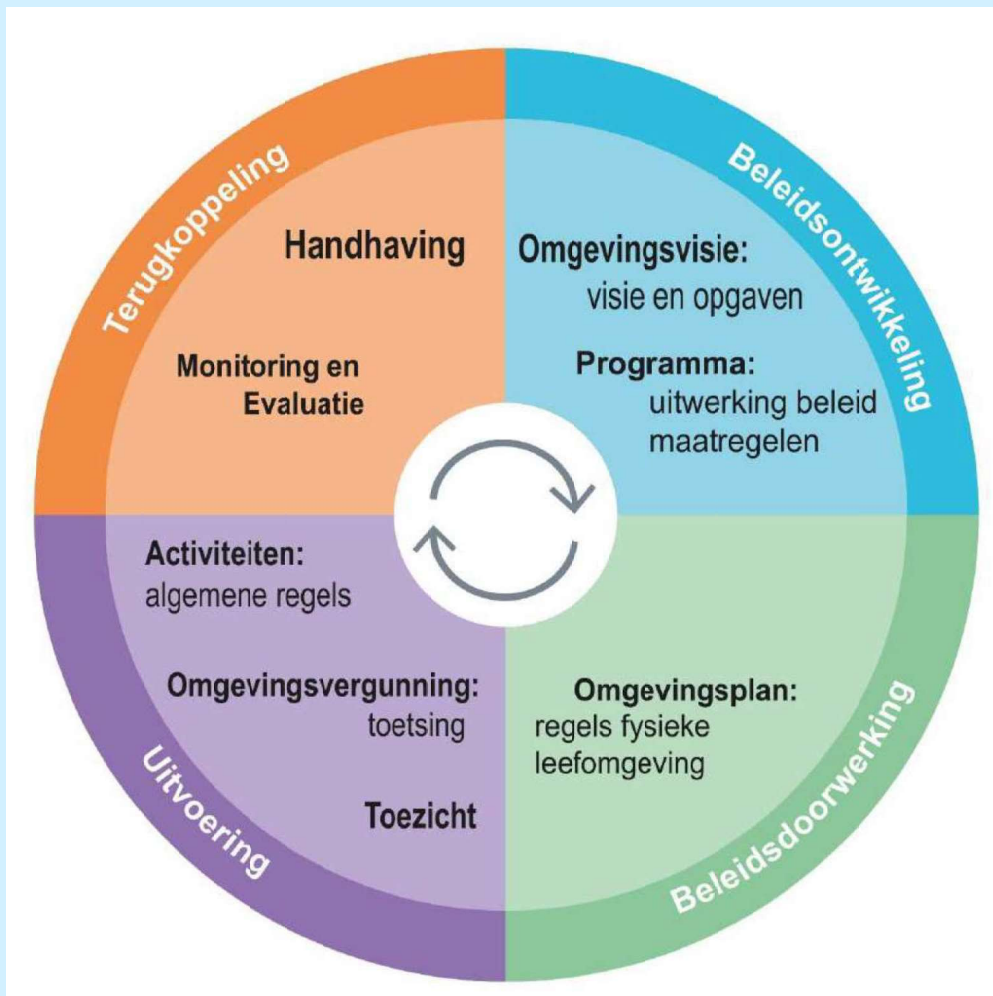
Kenny de Rouw

Strategisch (beleids)adviseur Omgevingswet

Gemeente Maasdriel – Leowin Advies

Beleidscyclus fysieke leefomgeving

- Beleidsontwikkeling
- Beleidsdoorwerking
- Uitvoering
- Terugkoppeling

Omgevingswet

BELEID

Structuurvisie

Strategische visie,
toekomstvisie, etc.

Specifieke beleidsdocumenten

Woonvisie, centrumvisie,
bedrijventerreinvisie,
horecabeleidsplan, detailhandelsvisie,
beleidsregels geluid, wijkvisie, etc.

Omgevingsvisie

Gemeentebreed

Raad

Strategisch ▼

▲ Tactisch / Operationeel

Programma's

College

Thema

Detailhandel, wonen,
welstand, landschap,
geluid, geur, etc.

Gebied

Centrum, buitengebied,
woongebied, NNN,
projectgebied, etc.

Omgevingswaarde

Geur, geluid,
gezondheid, etc.

REGELGEVING

Bestemmingsplan

APV, bouwverordening,
monumentenverordening,
geurverordening, welstand, hogere
waarde besluiten, bodemkaarten, etc.

Raad

Omgevingsplan

Gemeentebreed

Juridische borging

Toetsing

College

Omgevingsvergunning

Omgevingsplancapaciteit,
bouwactiviteit, milieubelastende
activiteit, wateractiviteit, Natura
2000-activiteit, etc.

Omgevingsvergunning

Initiatieven

Omgevingsvisie

- Integraal beleid op lange termijn fysieke leefomgeving
- Verplicht, alleen bindend voor BG = raad
- 1 visie voor de gehele gemeente
- Niet alleen inhoud, maar ook proces, hoe en met wie
- Vormt beleidskader voor ruimtelijke ontwikkelingen
- Motiveringsplicht participatie

Omgevingsvisie

- Omgevingsvisie = verplicht!
- Overgangstermijn tot 1 januari 2027: structuurvisie blijft tot dan gelden
- Omgevingsdocument, dus via plansoftware in Regels op de Kaart van het DSO (technische standaarden STOP/TPOD)
- Tot 1 januari 2025 is het mogelijk om de (ontwerp) omgevingsvisie op te stellen in TAM-IMRO
- Niet verplicht om deze daarna om te zetten in STOP/TPOD

Programma

Artikel 3.5 Ow:

Een uitwerking van het beleid en de maatregelen, die het college inzet om het beleid t.a.v. de fysieke leefomgeving te realiseren

Doelen:

- Ambitie & hoofdlijnen uitwerking
- Inspiratie voor initiatiefnemers
- Afwegingskader initiatieven
- Uitvoeringsplan

Programma

Kan betrekking hebben op:

- milieuaspect (bijv. een omgevingswaarde)
- gebied / project
- thema (b.v. wonen, retail, parkeren)

Procedure:

- Vormvrij* (tenzij plan-mer-plichtig e.a. bijzondere figuren)
- Omgevingsdocument, dus opstellen in en publicatie via plansoftware in DSO

* Vrijwillige programma's!

Programma

Maatregelen:

- Opnemen van juridische bindende regels in het omgevingsplan
- Inzet van communicatie-instrumenten
- Inzet van financiële instrumenten (bijv. subsidie en financiële bijdrage (kostenverhaal))
- Maken van afspraken met organisaties
- Nemen van fysieke maatregelen
- Etc.

Programma

Voordelen toepassing

- Flexibeler: snel en makkelijk te wijzigen omdat college bevoegd gezag is
- Beleid beter vindbaar (plaatsing in DSO)
- Borging van participatie
- Onderdeel van beleidscyclus: kansen voor strategisch sturen op de fysieke leefomgeving
- Als basis voor voorkeursrecht, kostenverhaal, voorzienbaarheid nadeelcompensatie

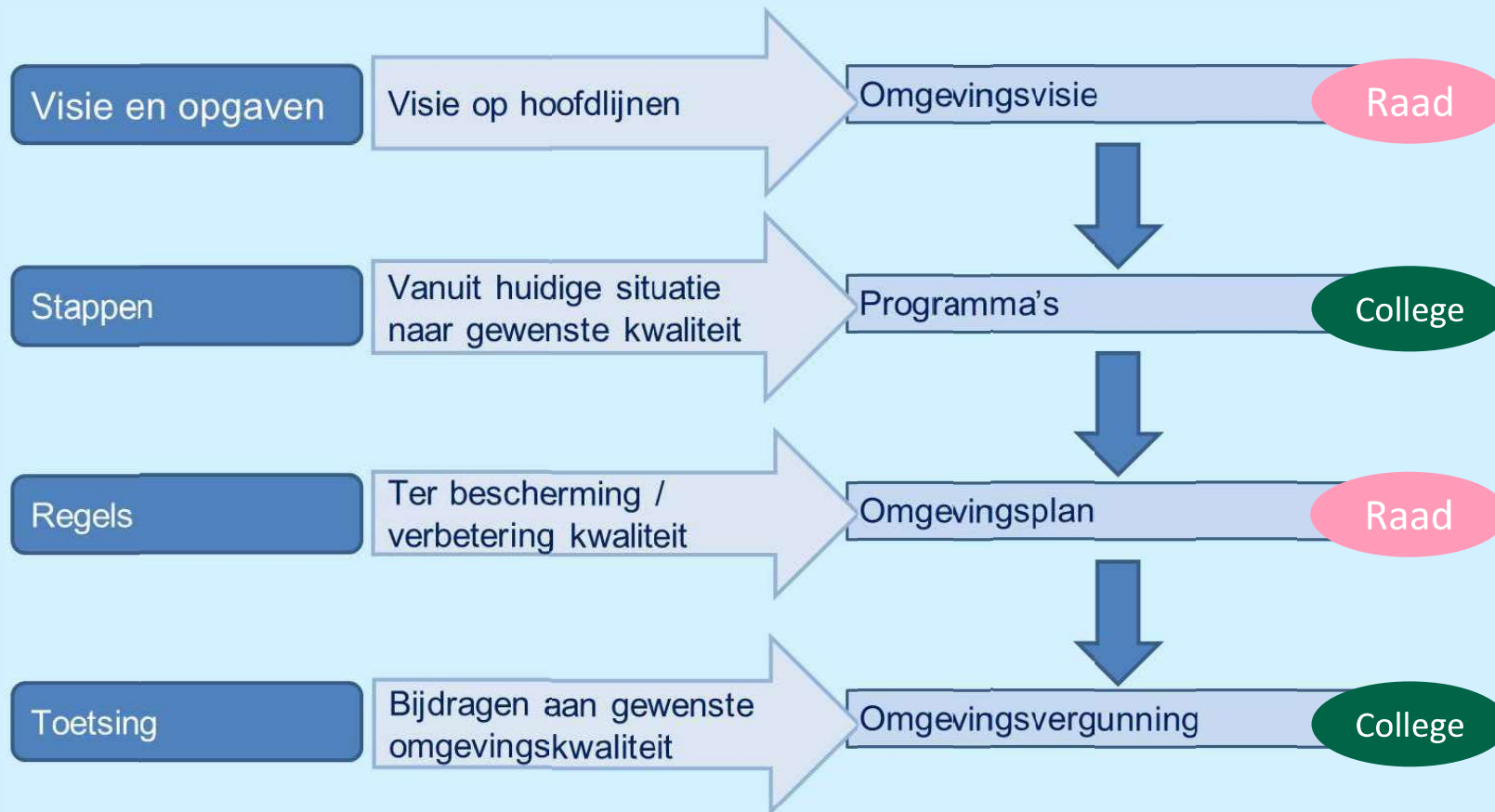
Nadelen toepassing

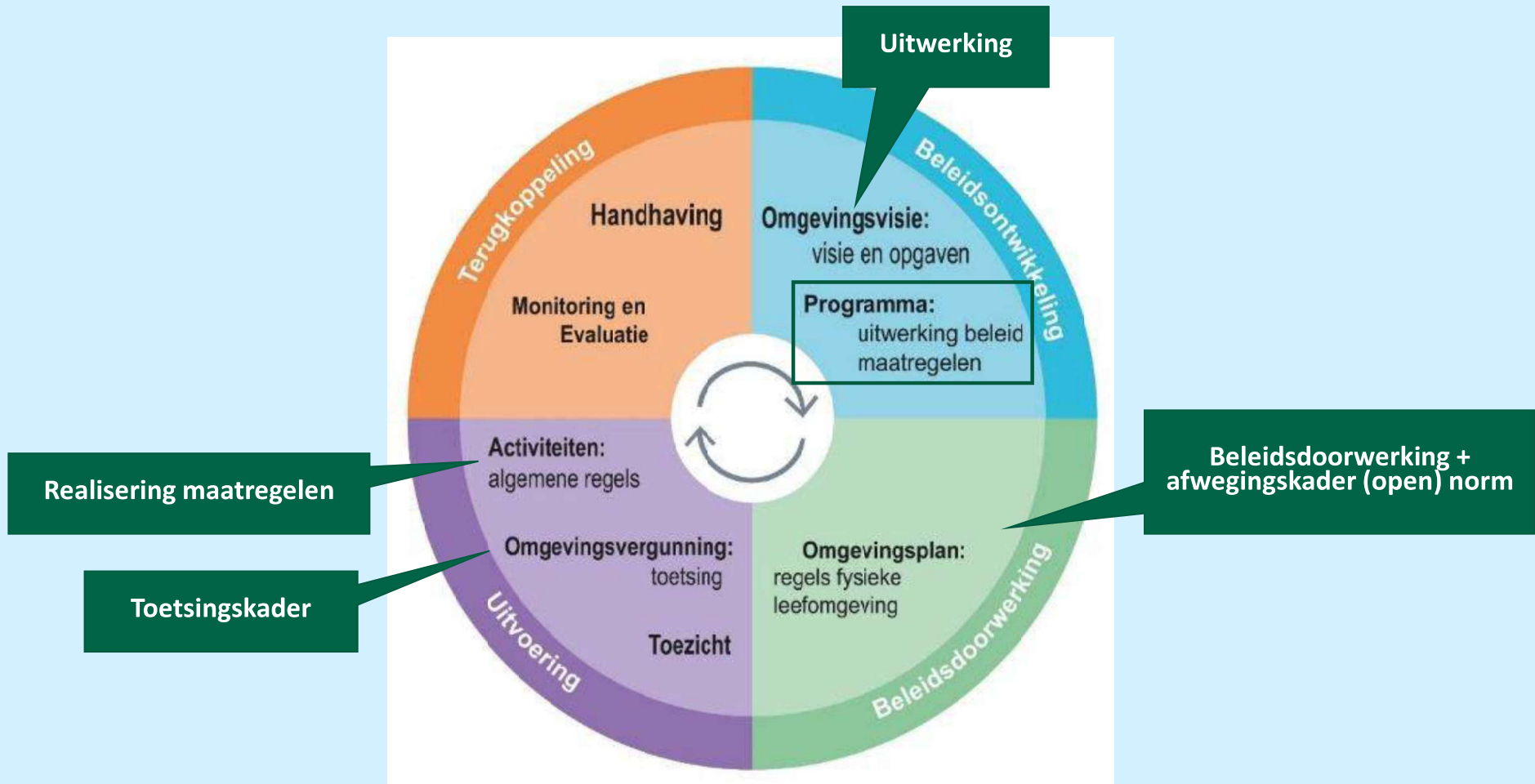
- Slechts indirecte rol voor Raad. College is bevoegd gezag.
- Moet qua (elektronische) vormgeving worden voldaan aan de digitale standaarden (TPOD Programma)
- Mogelijk Plan-m.e.r.-plicht.

Nadelen géén toepassing

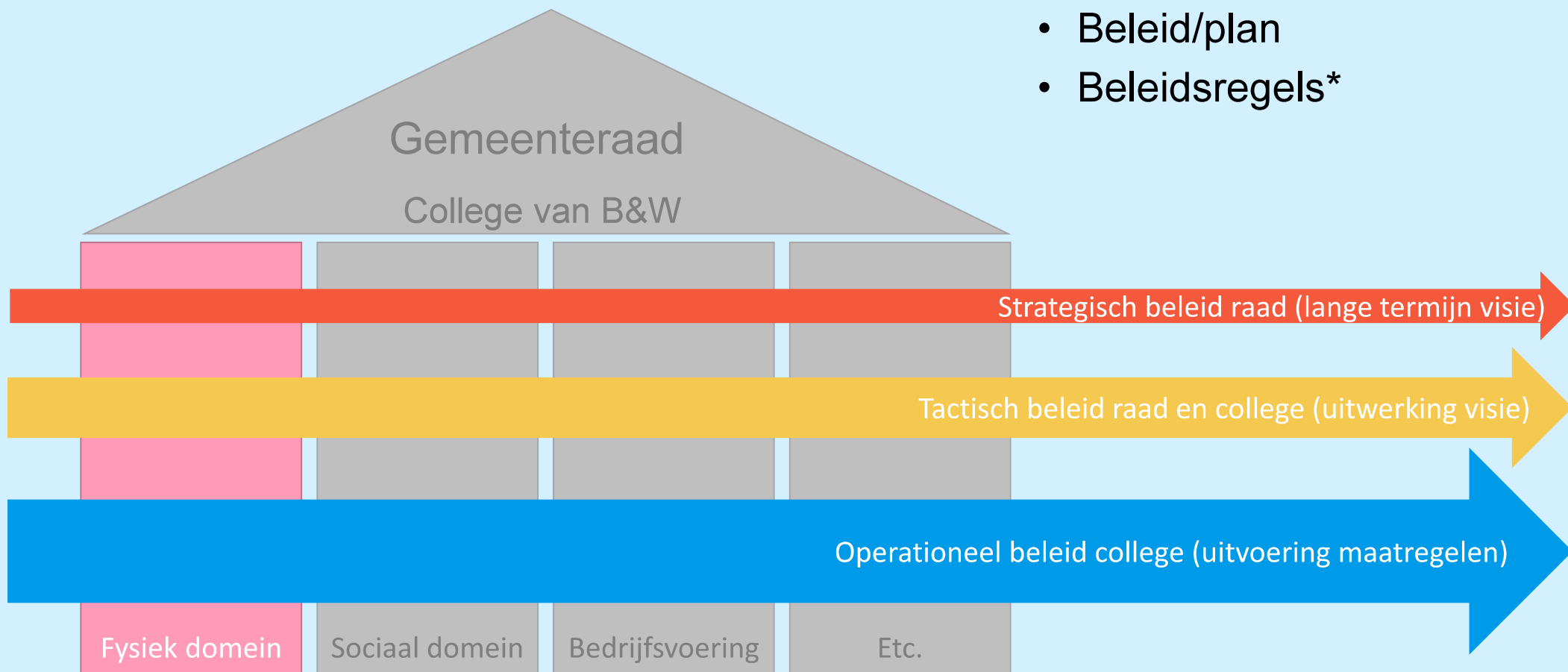
- Beleidsdocument niet in DSO zichtbaar, waardoor geen totaaloverzicht van beleid t.a.v. de fysieke leefomgeving. Komt betrouwbaarheid en dienstverlening van gemeente niet ten goede.

Inzet instrumenten in de beleidscyclus

Beleidsontwikkeling gemeente

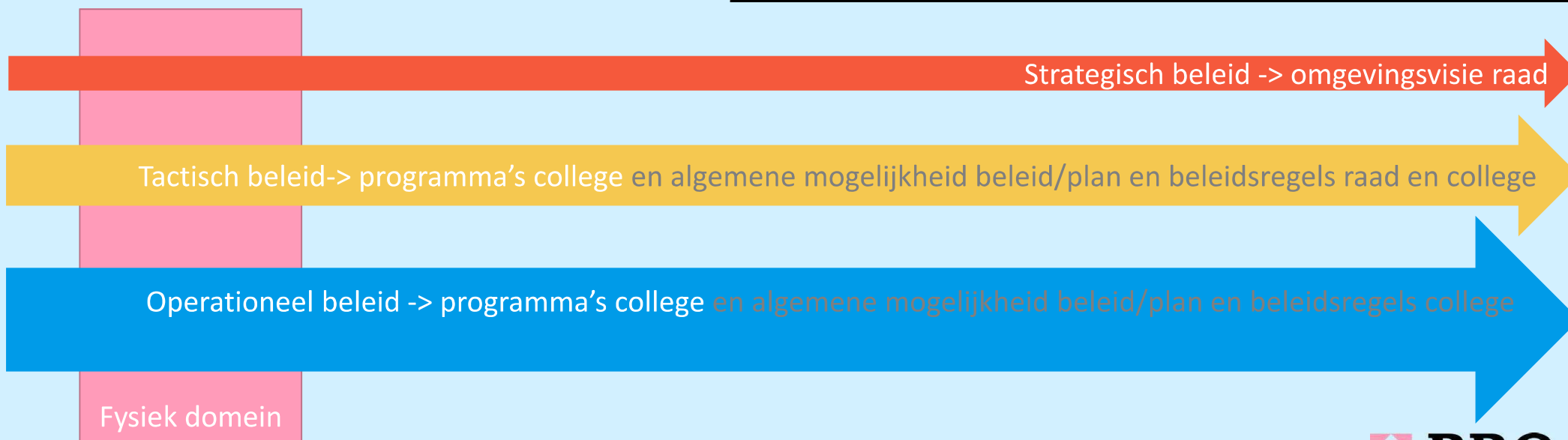

- Beleid/plan
- Beleidsregels*

* Beleidsregel: een bij besluit vastgestelde algemene regel, niet zijnde een algemeen verbindend voorschrift, omtrent de afweging van belangen, de vaststelling van feiten of de uitleg van wettelijke voorschriften bij het gebruik van een bevoegdheid van een bestuursorgaan (art. 1:3 lid 4 Awb). -> publicatieplicht (www.lokaleregelgeving.overheid.nl)

Beleidsontwikkeling fysiek domein

Kenbaarheid	Regels op de Kaart	www.overheid.nl	Gemeentelijke website
Omgevingsvisie	X	X	X
Programma	X	X	X
Beleidsregel		X	X
Beleid/plan			X

Regels op de Kaart DSO

The screenshot shows the Omgevingsloket website interface. At the top, there is a navigation bar with the logo 'Omgevingsloket' and a 'Inloggen' button. Below the navigation bar, there are several menu items: 'Home', 'Vergunningcheck', 'Aanvragen', 'Regels op de kaart', and 'Mijn Omgevingsloket'. The main content area features a row of six service icons: 'Aanbouw of schuur plaatsen', 'Sloop werkzaamheden', 'Dakkapel plaatsen', 'Raam of gevel veranderen', 'Boom kappen of snoeien', and 'Zonnepanelen plaatsen'. Below this row, the text 'Waarmee kunnen wij u helpen?' is displayed. At the bottom, there are three service cards. The first card is titled 'Ik wil wat veranderen aan mijn huis, tuin of bedrijf' and has a sub-heading 'Naar vergunningcheck'. The second card is titled 'Direct een aanvraag of melding indienen' and has a sub-heading 'Direct naar aanvragen'. The third card is titled 'Ik wil weten welke wetten en regels er gelden voor mijn huis, tuin of bedrijf' and has a sub-heading 'Regels op de kaart'. This third card is highlighted with a red border. Each card includes a circular image and a brief description of the service.

STOP/TPOD:
technische standaarden

Plansoftware:
opstellen en publiceren conform
technische standaarden

Modellering obv STOP/TPOD:

Modellering obv STOP/TPOD:

Opbouw

Onderdelen

Juridische inhoud

Vaststellingsbesluit

Besluit

Motivering (niet verplicht)

Bijlagen bij motivering

- MER
- onderzoeken
- participatie

- Algemene beginselen van behoorlijk bestuur
- Inhoudelijke onderbouwing van het besluit tot vaststelling van de omgevingsvisie / het programma

Kortom: hoe draagt de omgevingsvisie / het programma bij aan de maatschappelijke doelen van de Omgevingswet?

Componenten inhoud omgevingsvisie:

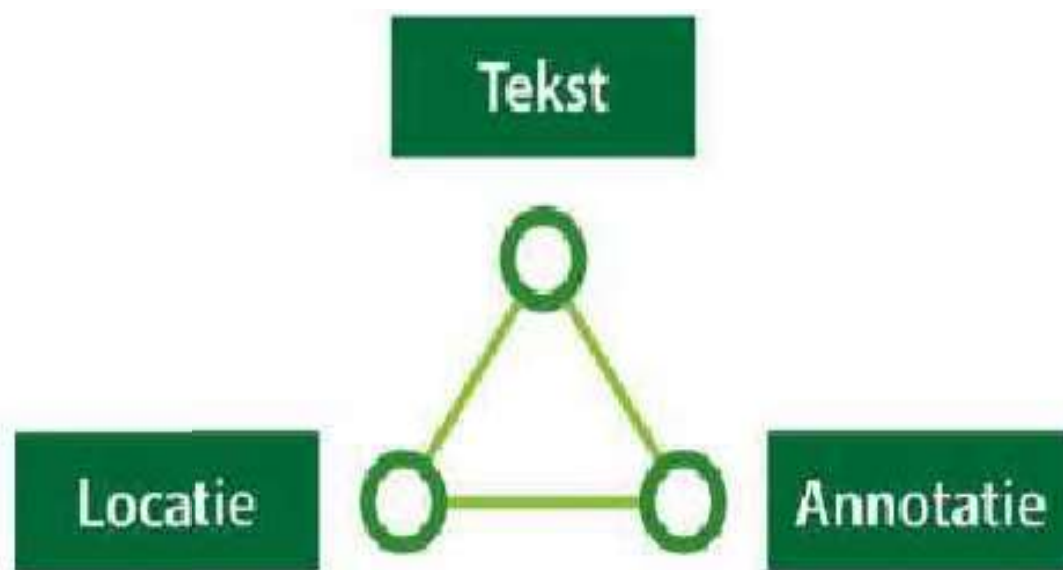
Tekststructuur: de tekstelementen

Locatie: een met coördinaten afgebakend gebied of object, waarbij de locatie een of meerdere geometrieën bevat

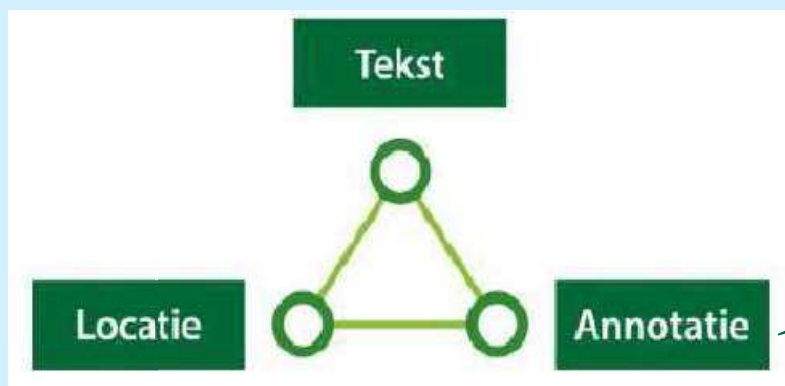
Annotaties: toegevoegde gegevens aan onderdelen van het omgevingsplan die de tekstelementen machine-leesbaar maken en/of het mogelijk maken dat bepaalde gegevens op een kaart weergegeven worden

Nut/noodzaak annoteren:

- raadpleegbaar/bevraagbaar maken
- symboliseren / op de kaart weergeven
- doorwerking beleidscyclus

Componenten inhoud omgevingsvisie:

[Regels op de kaart - Omgevingsloket \(overheid.nl\)](#)
Omgevingsvisie gemeente Schagen
Omgevingsvisie gemeente Haarlem (deel 3)

Hoofdpijn:

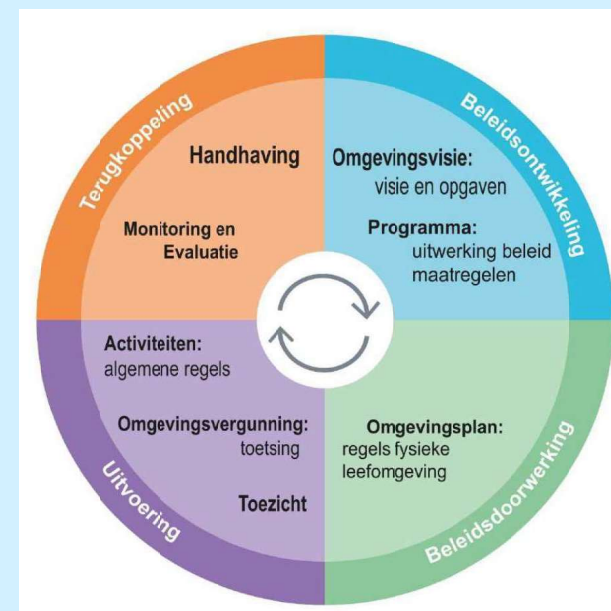
Inhoudelijke doelstellingen, hoofdlijnen van het beleid

Thema:

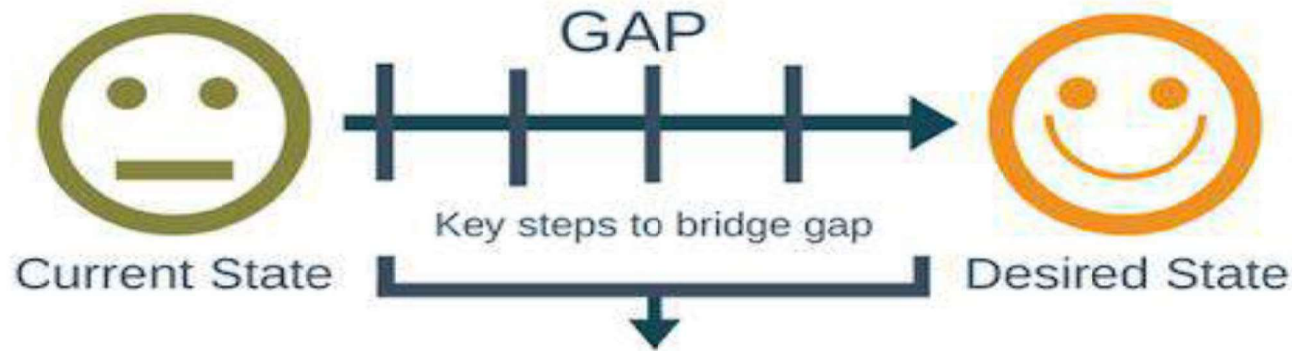
De aanduiding van het aspect van de fysieke leefomgeving waar de Tekst over gaat

Gebiedsaanwijzing:

Bijzonder gebied dan wel type gebied waarover specifieke regels zijn gesteld

Aanleiding 1: beleidshuis niet behapbaar

- 100 beleidsdocumenten fysiek domein

- Sectoraal opgesteld

- Geen splitsing hoofdlijnen enerzijds en uitwerking/maatregelen anderzijds

- 1 TPOD-omgevingsvisie met hoofdlijnen en hoofdzaken

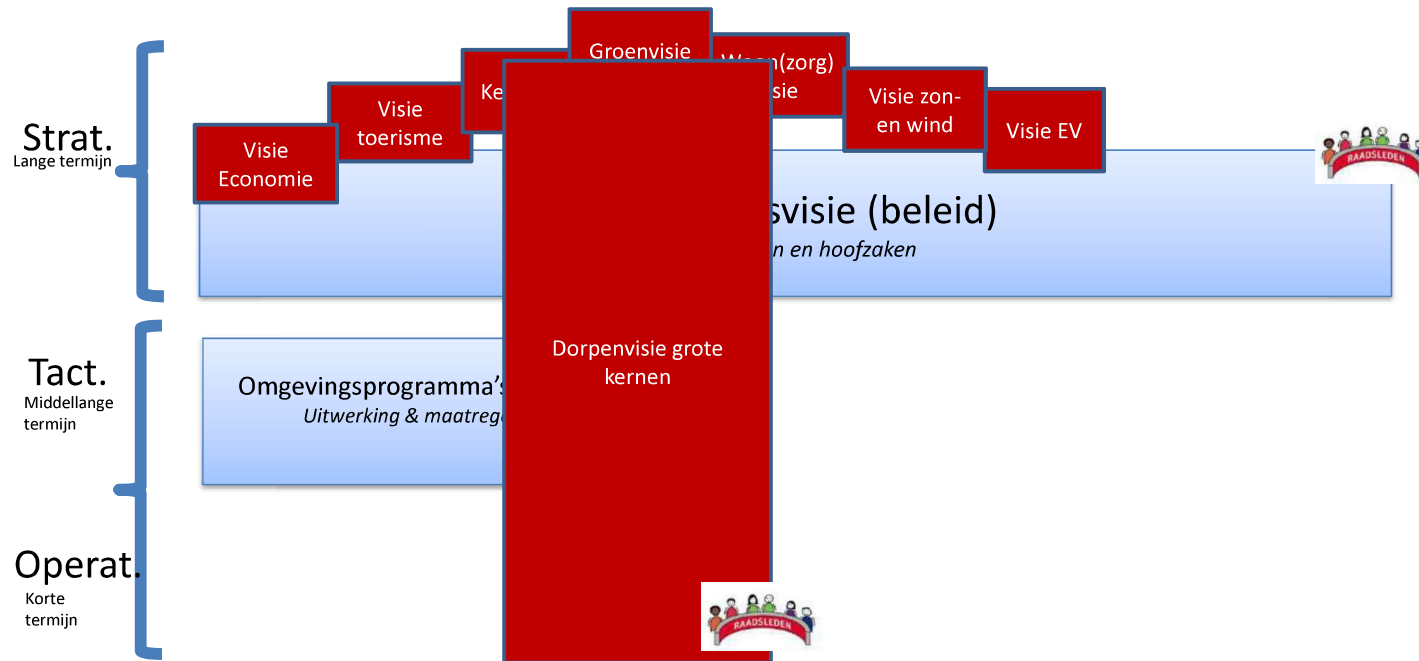
- Beperkt aantal (omgevings)programma's met uitwerking en maatregelen

- Van 'maken van beleid' naar 'beheren van beleid'

Beleidsontwikkeling: “verleden”

Aanleiding 2: het piept en kraakt

- Stapeling, en daardoor complexiteit van beleid (Uitvoering aan zet)
- Opgaven vragen integrale aanpak, maar sectorale aanpak dominant (Het Kraakt en het Piept)
- Structurele schaarste aan menskracht / capaciteit ontbreekt (Uitvoering aan zet / Het Kraakt en het Piept)

1+1=2

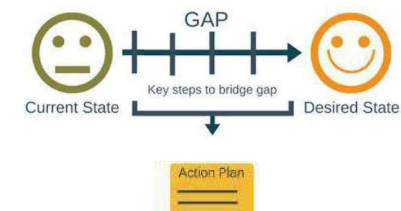

Stip op de horizon = Een beleidshuis dat uitgaat van:

1. Drie beleidsdomeinen: 1) sociaal-maatschappelijk domein, 2) domein fysieke leefomgeving én 3) domein openbare orde & veiligheid.
2. Een beperkt aantal beleidsdocumenten (behapbaar maken). Spaarzaamheid bij het opstellen van nieuwe beleidsdocumenten.
3. Een splitsing tussen strategisch-tactisch enerzijds en tactisch-operationeel beleid anderzijds (passend bij rollen raad en college).
4. Strategisch beleid primair in strategische stukken (bijv. Omgevingsvisie Bommelerwaard, Nota Samenleven en Integraal veiligheidsplan). Deze 3 beleidsstukken zijn goed op elkaar afgestemd.
5. Tactisch-operationeel beleid dat thema's meer combineert in één beleidsstuk (integraler). En waarbij ook wordt beschouwd wat de samenhang is met de andere integrale thema's. Binnen het eigen domein, maar ook thema's van de andere domeinen.
6. Beleid dat bij voorkeur aangeeft wat de gevolgen zijn voor specifieke gebieden in Maasdriel (denk aan specifieke kernen of deelgebieden zoals centrum, woongebied of buitengebied). Dat dwingt tot realisme en nadenken over de uitvoering.
7. Van het 'maken van beleid' naar het 'beheren van beleid'. Evalueren en bijstellen van beleidsstukken waar nodig. In plaats van telkens toevoegen nieuwe beleidsstukken.

Acties

- **We doen het stapsgewijs, geen big bang.** Intrekken oude beleidsdocumenten + aanvullen Omgevingsvisie.
- **Afspraken maken** met elkaar (raad, college en ambtelijke organisatie) én elkaar daaraan houden. O.a. over:
  - Één strategisch document voor FLO. Tussentijdse strategische beleidswijzigingen via “bouwstenen omgevingsvisie”
  - Beperkt aantal (omgevings)programma’s van het college
  - Afstemming van beleidscyclus op uitvoeringscyclus
  - De manier waarop je beleid opstelt (schrijfwijze)
- Ambtelijke opdrachtgever(s) **sturen op projectopdrachten/startnotities** waarin vooraf is nagedacht over de ‘plaats in het beleidshuis’ en de ‘samenhang’ met andere thema’s (binnen én buiten domein).
- **Neem drempels weg** bij collega’s die ervoor zorgen dat ze op de oude manier beleid blijven ontwikkelen
  - **Format/schrijfwijzer** voor Omgevingsvisie en (Omgevings)programma’s
    - Bij inhoud/opbouw aansluiten bij wettelijke definities van omgevingsvisie en programma’s
    - Doelen – doelstellingen – maatregelen zo concreet en vindbaar mogelijk maken
    - Uitgebreide analyses en dergelijke horen thuis in een bijlage
  - **Bied hulp** bij het schrijven van beleid

Behapbaar beleidshuis FLO: voorbeeldindeling

Strat.
Lange termijn

Omgevingsvisie Maasdiel

Thematisch (Integrale thema's)

Klimaat, duurzaamheid & <i>Omgevingskwaliteit</i>	Landbouw, economie en toerisme	Milieu, gezondheid en leefbaarheid	Wonen, welzijn & voorzieningen
---	--------------------------------	------------------------------------	--------------------------------

Gebiedsgericht (waardenkaart + visiekaart)

Grote kernen	Kleine kernen	Bedrijventerreinen	Buitengebied binnendijks	Buitengebied buitendijks
--------------	---------------	--------------------	--------------------------	--------------------------

Tact.
Middellange termijn

Operat.

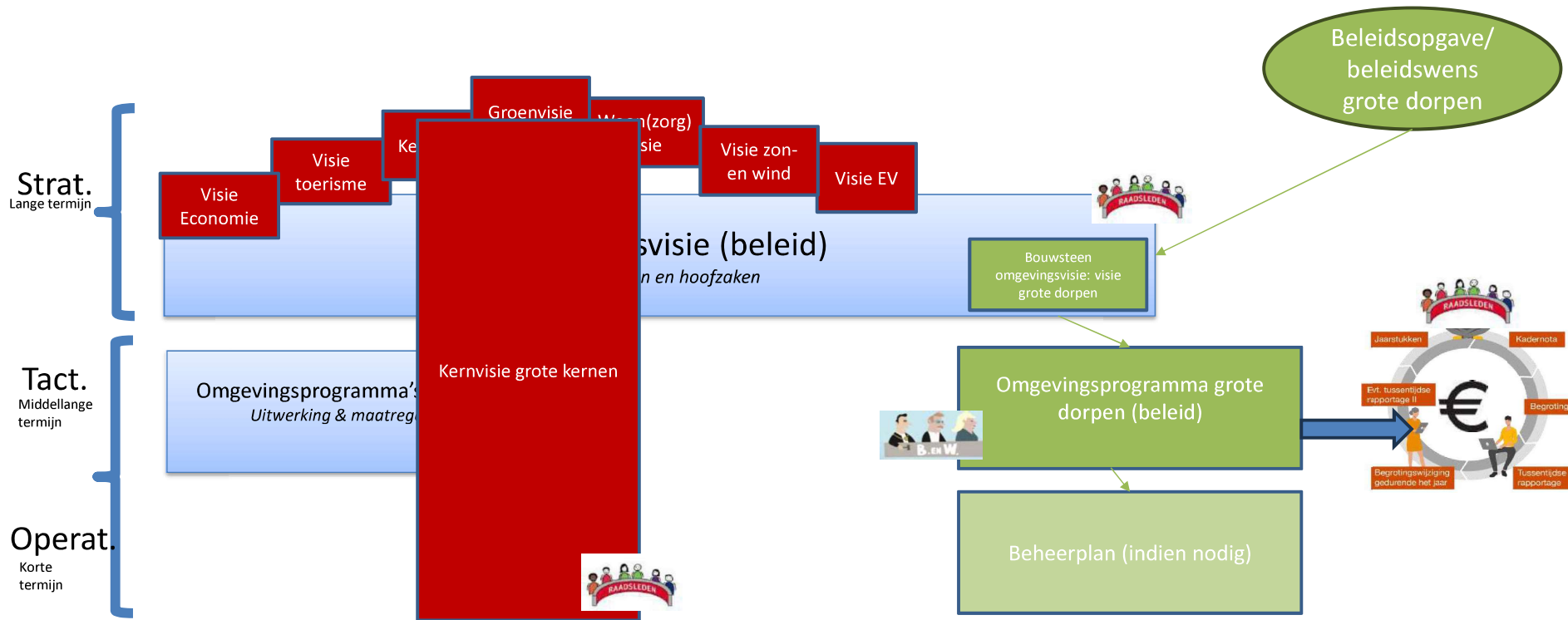
Korte termijn

1. Klimaat, water & riolering
2. Natuur, biodiversiteit en groen
3. Duurzaamheid: energietransitie, warmtetransitie & circulaire economie
4. Omgevingskwaliteit: stedenbouw, landschap, cultuurhistorie & welstand
5. Landbouw, economie en toerisme
6. Milieu, gezondheid & externe veiligheid
7. Verkeer / Mobiliteit
8. Openbare ruimte (& speelruimte)
9. Wonen/woningbouw
10. Maatschappelijk vastgoed en (sport)accommodaties

1. Grote kernen
2. Kleine kernen
3. Bedrijventerreinen
4. Buitengebied (binnendijks en buitendijks)

Beleidsontwikkeling: nu/toekomst

Format voor (bouwsteen) Omgevingsvisie (1/2)

Analoge "annotaties"

Kernopgave Y

- **Context** (kort): wettelijke context, opgave(n), trends en huidige situatie
- **Visie (waar willen we naartoe)**: kort en krachtig lonkend perspectief (lange termijn toekomstbeeld)
- **Doelen (wat willen we bereiken) en doelstellingen (hoe willen we dat bereiken)**

2.1.2 Landbouw, economie en toerisme

Economie Mobiliteit Omgevingskwaliteit
Klimaatadaptatie Toerisme Recreatie

Werkgebieden Kernrand Dijkzone en uiterwaarden

Omgevingsvisie	Omgevingsvisie	Programma
Wat willen we bereiken (doelen)? <i>Concretisering van de visie</i>	Hoe willen we dat bereiken (doelstellingen)? <i>Volgen direct uit doelen. Schrijf hier ook de sturingsfilosofie op (Bijv. faciliteren, stimuleren, reguleren of loslaten)</i>	Wat gaan we daar concreet voor doen (maatregelen)? <i>Volgen direct uit doelstellingen.</i>
1.	1.1.	1.1.1.
		1.1.2.
	1.2.	1.2.1.
	1.3.	1.3.1.
2.	2.1.	2.1.1.
3.	3.1.	3.1.1.

Loslaten	Geen rol voor de gemeente.
Inspireren	Bijvoorbeeld met publiekscampagnes.
Stimuleren	De gemeente heeft een wens dat iets van de grond komt, maar de realisatie laat zij over aan anderen. Stimuleren gebeurt dan door bijvoorbeeld financiële prikkels (subsidie) of andere steunvormen/beloningen.
Faciliteren	Het initiatief komt van elders, maar de gemeente ziet het belang ervan in om het mogelijk te maken door bijvoorbeeld beheer en gebruik te faciliteren.
Regisseren	Ook andere partijen een rol hebben, maar de gemeente hecht er belang om de regie te hebben of dat is nodig voor effectieve en efficiënte samenwerking aan de opgave.
Realiseren	Zelf aan de slag met de opgave. Bijvoorbeeld door middel van een project (aanleg of ontwikkeling).
Reguleren	Voorschrijven of verbieden. Als consequentie van dit middel kan de overheid regels ook handhaven en overtreding daarvan sanctioneren.

Format voor (bouwsteen) Omgevingsvisie (2/2)

- **Samenwerking:** met wie werken we samen aan het behalen van onze doelen en op welke manier
- **Optioneel = aanpassing gebiedsgericht strategisch beleid uit omgevingsvisie**
  - Waardenkaart = *hoofdlijnen kwaliteiten + hoofdlijnen beheer + hoofdlijnen uitgangspunten behoud en bescherming grondgebied*
  - Visiekaart/Toekomstkaart = *hoofdlijnen gebruik en ontwikkeling van de leefomgeving*
- **Verhouding met andere thema's (integraliteit)**
  - Binnen domein fysieke leefomgeving
  - Met andere 2 domeinen: sociaal-maatschappelijk domein + domein openbare orde & veiligheid
- **Doorwerking strategisch beleid:** denk aan beleidsopdrachten aan het college, zoals uitwerking in (omgevings)programma.
- **Bijlage(n):** Analyses, onderzoeksresultaten, participatieverslagen en dergelijke horen thuis in de bijlage (motivering).

Format voor (omgevings)programma

- Inleiding
- Optioneel: uitwerking van het beleid (kaders) uit de omgevingsvisie
- Maatregelen om doelstellingen te bereiken

Omgevingsvisie	Programma	Programma
Hoe willen we dat bereiken (doelstellingen)? <i>Volgen direct uit doelen. Schrijf hier ook de sturingsfilosofie op (Bijv. faciliteren, stimuleren, reguleren of loslaten)</i>	Hoe willen we dat bereiken verder uitgewerkt (concretisering doelstellingen)? <i>Volgen direct uit doelstellingen raad</i>	Wat gaan we daar concreet voor doen (maatregelen)? <i>Volgen direct uit doelstellingen raad/college.</i>
1.1.	1.1.1.	1.1.1.1.
		1.1.1.2.
	1.1.2.	1.1.2.1.
	1.1.3.	1.1.3.1.
1.2.	1.2.1.	1.2.1.1.
1.3.	1.3.1.	1.3.1.1.

- **Uitvoeringsprogramma (samenvattend):** een samenvattende tabel met alle maatregelen uit het uitvoeringsprogramma.
- **Monitoring en evaluatie:** hoe en wanneer wordt het beleid geëvalueerd
- **Bijlage(n):** Analyses, onderzoeksresultaten, participatieverslagen en dergelijke horen thuis in bijlage (motivering).

- Sturingsfilosofie reguleren bij doelstellingen (hoe doel bereiken) opschrijven
- Toegestane functies en/of activiteiten per gebiedstype of concrete deelgebieden afzetten tegen doelen/ambities per gebied
- Duidelijk hebben welke beleidskeuzes (beleidsruimte) gemaakt moeten worden in het omgevingsplan. Bijvoorbeeld mate van bescherming bij externe veiligheid of milieu (geluid, geur etc.)

Doorwerking van beleid naar regels (reguleren): hoe doen we dat in Maasdriel?

Matchen toegestane functies/activiteiten in de verschillende deelgebieden wel/niet willen (onder voorwaarden) → met onze doelen/ambities?

Kernopgave/ Deelgebied	Kernopgave 3	Kernopgave 4
Buitendijks land		<ul style="list-style-type: none"> Langs de Maas ligt accent op recreatie. Agrarisch medegebruik uiterwaarden.
Droge land	<ul style="list-style-type: none"> Zeer kleine kans windturbines en grootschalige zonnevelden. Langs A2 goede kans windturbines en grootschalige zonnevelden. 	<ul style="list-style-type: none"> Ruimte voor nevenactiviteiten agrarische bedrijven. Mix aan functies zoals landbouw, wonen, groen en recreatie.
Open kommen	<ul style="list-style-type: none"> Gemiddelde kans windturbines, zonnevelden op agrarische gronden zeer beperkt toestaan. Kleinschalige windturbines bij agrarische bedrijven. Langs A2 goede kans windturbines en grootschalige zonnevelden. 	<ul style="list-style-type: none"> Gericht op grondgebonden landbouw, natuur en extensieve recreatie. Onder voorwaarden ruimte voor (verblijfs)recreatie bij agrarische bedrijven.
Behoud en ontwikkeling natuur en biodiversiteit (groene diamant)		
Stad/dorp	<ul style="list-style-type: none"> Geen windturbines en grootschalige zonnevelden. 	
Bedrijventerrein	<ul style="list-style-type: none"> Beperkte tot goede kans windturbines en grootschalige zonnevelden. Ruimte voor kleinschalige windturbines. 	
Intensieve tuinbouw	<ul style="list-style-type: none"> Zeer kleine kans windturbines en grootschalige zonnevelden. Kleinschalige windturbines op agrarische erven. 	<ul style="list-style-type: none"> In intensiveringsgebieden ruimte voor ontwikkeling en herstructurering glastuinbouw- en paddenstoelenbedrijven.

Doorwerking van beleid naar regels (reguleren): hoe doen we dat in Maasdriel?

Huidige kenmerken

- Boomstructuur
- Oude structuur
- Verlaten Maasarm
- Dijk
- Wandelnetswerk
- Fietsnetwerk
- Recreatieve routes
- Doorzichten naar de Maas
- Kerk
- Rijksmonument woonhuis
- Rijksmonument boerderij
- Adressplein
- Molens
- Monumenten
- Kenmerkende percelen
- Groen in de kern
- Agrarisch
- Maatschappelijk
- Bedrijven
- Centrum
- Oud dorpscentrum en linten
- Tweeonderdeknip en rijtjwoningen
- >1980
- Woningbouwplannen in ontwikkeling

Huidig functieprofiel

Kenmerkende functie voor gebied (onder voorwaarden planologisch doorgaans toegestaan)

- Bedrijven van categorie 1 t/m 3, m.u.v. gelukzoneringsplichtige inrichtingen en risicovolle inrichtingen
- Winkelwinkels
- (specifieke) Detailhandel
- Ondergeschikte functie: Detailhandel
- Ondergeschikte functie: een beroep of bedrijf aan huis in en/of bij bedrijfswoningen
- Ondergeschikte functie: Kantoren (bij bedrijf)
- Ondergeschikte functie: Bedrijfswoning

Strenge planologische voorwaarden (terughoudend/zeer terughoudend) of alleen bestaande situatie toegelaten

- Wonen – woonwagenaandrijfs
- Huisvesting tijdelijke werknemers bij bedrijf

Grootste opgaven

- Aandacht voor toekomstbestendige werklocaties met ruimtelijke kwaliteit en functionele vitaliteit

Grootste kwaliteiten

- Grote lokale binding bij bedrijven
- Ruim de helft van de arbeidplaatsen binnen de gemeente Maasdriel wordt opgevuld door inwoners uit de gemeente Maasdriel (niet alleen bedrijventerreinen)
- Goede bereikbaarheid (auto)
- Werkgelegenheid voor alle opleidingsniveaus en veelal ook voor kwetsbare groepen

Grootste kansen

- Ontwikkeling Poort van Maasdriel (schuifruimte)
- Energietransitie als katalysator (versneller) voor samenwerking

Grootste behoeften

- Samenwerking en kennisdeling tussen ondernemers t.b.v. innovaties en duurzame investeringen
- Bereikbaarheid bedrijvigheid borgen
- Huisvesting voor internationale werknemers
- Goede interne ontsluiting
- Veiligheid
- Meer groen en blauw
- Ruimte voor wandelingen/lunchommetjes

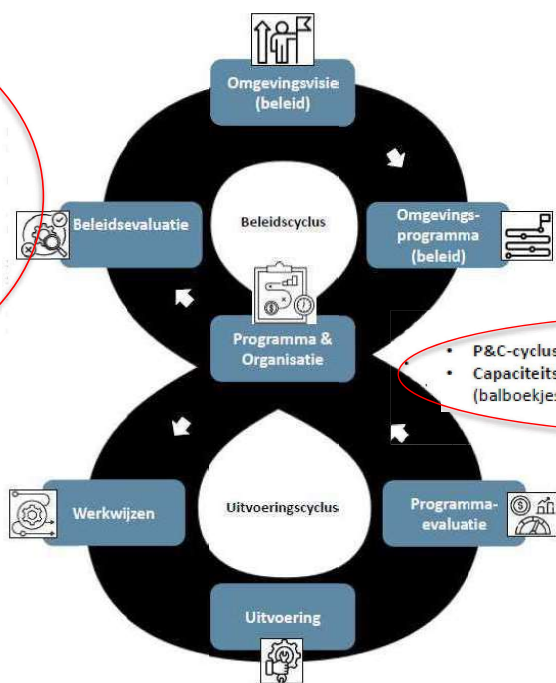

Doorwerking van beleid naar uitvoering (van beleids- naar uitvoeringscyclus)

- BG: Gemeenteraad
- Inhoud Omgevingsvisie (3.1 en 3.2 Ow):
  - Hoofdpijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving
  - Hoofdpijnen van de voorgenomen ontwikkeling, gebruik, beheer, bescherming en behoud van het grondgebied
  - Hoofdzaken van het voor de leefomgeving te voeren integrale beleid
- Niveau strategisch-tactisch: visie (ideaalbeeld toekomst) + doelen (wat willen we bereiken) + hoofdpijnen doelstellingen (hoe gaan we dat bereiken op hoofdpijnen).
- Belangrijk om sturingsfilosofie per doel te bepalen: loslaten, reguleren, regisseren (netwerk), stimuleren, faciliteren etc.

Soorten beleidsevaluatie:

- Wordt/is het beleid uitgevoerd zoals afgesproken (procesevaluatie)?
- Zijn de doelen van het beleid bereikt (doelbereiking)?
- Wat vinden stakeholders van het beleid (stakeholderevaluatie)?
- Heeft het beleid geleid tot het behalen van de doelen met een zo beperkt mogelijke inzet van middelen en doelmatigheid?

- BG: College van B&W
- Inhoud Omgevingsprogramma's (3.4 en 3.6 Ow)/ Beleidsplan:
  - Uitwerking van het te voeren beleid voor de ontwikkeling, gebruik, beheer, bescherming en behoud van de leefomgeving
  - Maatregelen om een of meer doelstellingen voor de leefomgeving te bereiken
- Niveau tactisch-operationeel: uitwerking doelstellingen (hoe gaan we dat bereiken) + maatregelen (wat gaan we daar concreet voor doen)

- P&C-cyclus: Kaderbrief en beleidsprioriteiten + Begroting
- Capaciteitsplanning: werkplannen ambtelijke organisatie (balboekjes, teamplannen etc.)

- Beleidsregels (1:3 lid 4 Awb)
- Samenwerkingsafspraken
- Richtlijnen
- Werkprocessen
- Werkafspraken
- Handleidingen/ Handreikingen / Handboeken
- Werkinstructies
- Projectopdrachten/Projectplannen

- P&C-cyclus: Jaarstukken + Berap

- Workflow of routines: going concern processen met een repeterend karakter waarbij er duidelijk bestaat over wie doet wat en de manier van werken.
- Project: tijdelijke organisatievorm voor het leveren van een precies omschreven resultaat binnen omschreven grenzen van tijd, geld en kwaliteit
- Improvisaties: urgente vraagstukken met noodzaak om snel in actie te komen en weinig tijd voor analyse
- Programme: verzameling tijdelijke inspanningen om meerdere unieke doelen te bereiken die zonder coordinatie niet effectief en efficiënt gerealiseerd kunnen worden
- Creatieve processen: Processen gericht op leren, zoals pilots en werkplaatsen.

